

DUMINICA UNIVERSALĂ

Portretul D-nei Anagnostiades

E. Stoenescu

MAREA NOASTRĂ ȘI REGINA MARIA

Această mare de mult a noastră, dar descoperită în 1877, când, fără să știm, spune Emanoil Bucuța, am făcut războiul pentru ea, este o nouă bogăție adăosă rodnicului pământ al țării.

Marea stă înaintea noastră plină de gloria vechilor drumuri.

O drumurile noastre pe mare de la pânzarele moldo-venești din Chilia și Cetatea Albă, de la bolozanele turcești ce ne duceau ca ostatici ori ca umiliți la Țarigrad și până la albele nave de astăzi cari sunt palate pe apă cu gospodărie de mare lux și confort!

Văd apropiată, în depărtate vremuri, vechia Argo cu temuții piraiți din Argolida; văd galerele romane aducând pe Ovidiu la Tomis ori descărcând legionarii cari veneau să desfunde pământul Sciției mici și să samene în Dobrogea, cultura Romei; văd mai târziu corăbiile din Genova, Venezia și Ragusa cari veneau cu toată „merceria” italiană în schelele euxine și intrau pe Dunăre până la Giurgiu și mai departe; văd trihandinele grecești cu negoț nou și avar și de la 1400 caicele și barabaftele turcești cari aduceau păgânătatea roșie, cu tuiuri și cu hangere să ucidă, să prade, să stoarcă și să umilească.

Intinsă și neliniștită ca marea e și istoria — pragmatică și anecdotică — a mării noastre.

Turcească eri, azi e a noastră. Noi i-am deschis pentru bogățiile din adânc și pentru cele pe cari le trimitem după uscat pe drumul de pe valuri, în atâtea părți din lume, porturi mari de adăpostire, de civilizație și frumusețe.

Marea întregește fericit paradisul pământului nostru. A iubit-o politic bătrânul Rege Carol care s'a bătut pentru ea; a iubit-o romantic Regina Elisabeta care și făcuse casă între valuri, pe digul de putere al Constanței, a iubit-o artistic Regina Maria care la Balçic, oraș de arhaică frumusețe, a legat-o cu prihodurile de piersici și migdali, cu prispele iluminate de flori, cu poezia fântânilor, a morilor și a minunilor decorative din jurul unei geamii și al unui paradis ortodox, cu sfinți și flori de artă proaspătă. Sunt acolo grădini de sirene, grădini din funduri de mare și de vis, ridicate pe prispa de pământ a unui liman cu povârnișuri de trepte, de arbori și de vânt. Regina Maria iubește marea ca o corsară, ca Ulisse și ca Menelaos, ca Grecii și ca Amfitrite, ca Poseidon și ca străbunii ei.

A spus cândva că dragostea Ei de mare este instinc-

tivă. S'a născut într'o insulă. A văzut de copilă pânze de corăbii, catarguri și sfori de navă, panașele de fum ale vaselor engleze de aventură, cari porneau spre Thule, spre Lumea Nouă, ori spre vis. A căutat marea în Scott, în Byron, în baladele scoțiene și'n literatura popoarelor de apă. În casa Ei a văzut bicornul de amiral al tatălui său, fracuri și spade de mateloți, gravuri de mare și de expediții engleze, portrete de amirali și de flibustieri.

„Tata, scrie regina, era amiral și de la Malta ajuta Britania să stăpânească valurile. Copilă, am fost cu Regina Victoria, bunica mea, la Valetta în Malta. Mai târziu am fost în Devenport și Plymouth unde tata comanda flota metropolitană.

Am crescut în neînfrănată dragoste de mare, de vapoare, de mateloți, de valuri, de vânturi și de pavilionul victorios al Britaniei..“

Regina Maria când a venit în țară avea ceva de zeiță marină, blondă ca o algă și cu două picături de mare în ochi. Regina Maria legând marea cu pământul într'o comuniune de poezie la Tenha Juva și la Cara Dalga rămâne după citorile de acolo Madona mării noastre.

I se vor ridica odată statui de piatră pe diguri și pe promontorii de coaste și se va așeza în firide de slonuri și de case la mare, icoana ei de Madonă a mării, ca în porturile italiene cu tradiții de mistică marină.

Cel d'ntâi vas alb de călători, către zările de vălvoare ale Orientului a primit numele Ei, — Principesa Maria și cel din urmă vas de război din marea epocă a victoriei românești poartă tot numele ei, — Regina Maria.

În orice călătorie, dincolo de graniți, drumurile Ei nu se sfârșesc în peisagii de câmp, în metropole sau în munți, ci, la mare. În Franța drumurile Reginei se respiră de la Paris spre coastele bretone, spre zările din Saint Malo, spre limanurile landelor gascone ori pe riviera cu dantele de palmieri a Mediteranei. În Italia, când nu coboară în porturile de glorie marină, caută grădinile și liniștea lacurilor. Acum chiar cred că și citește paginile din Stendhal, în ninsoarea glicinelor de la Bellagio, într'o luntre pe Como.

Regina Maria știe să călătorească. Ea face din drum, fericire și artă. Nu umblă ca să risipească ci călătorește ca să câștige. În inima ei vibrează versul de rezonanță al lui Tennyson: Sunt o parte din ceia ce-am văzut.

DOMNUL DE PESTE DRUM

Dacă — pe vremuri — domnul Ieremia Dobrotici ajunsese o celebritate a târgușorului nostru, o datorase unor fapte pe care nu le-a bănuț niciodată, și nu le-a aflat — cred — nici după moarte, când înfățișarea-i spectrală a chinuit atâta vreme, sufletele potolite ale concetățenilor mei, de odinioară.

Cum zic, această celebritate avusese trei temeuri. Întâiul fusese că locuitorii târgușorului nostru, obișnuiți cu nume neaoșe, românești — Ionescu, Popescu, Vasilescu ș. a. m. — nu izbutiseră niciodată să-i țină minte denumirea exotică, sau — cel puțin — nu i-o putură pronunța niciodată corect. Al doilea temeu era că d. Ieremia Dobrotici a fost cel dintâi tecucean care a purtat... mănuși, și mai ales albe. Iar a treia pricină — și pe care eu, unul, i-o socotesc drept cea mai de căpetenie — a fost megieșenia sa cu cucoana Anica Frâncu — ori, mai pe scurt, cu „Frânculeasa“ cea mai bine informată persoană a târgușorului nostru și limba cea mai neobosită, după umila mea părere, dintre toate contemporanele ei, de pe chiar câteși șasele continente ale globului pământesc.

Domniei sale îi datora bietul Ieremia Dobrotici și porecla sub care — poate și astăzi — îl mai pomenesc bunicile tecucene, când vor să potolească zburdălnicia nepoților prea sprințari: „Astâmpărați-vă helbetelor, că la noapte vine... „Domnul de peste drum!“

De bună seamă înfățișarea teribilă, pe care-a luat-o în imaginația posterității persoana „domnului Ieremia Dobrotici“, nu are întru nimic aface cu realitatea faptelor, care a scăpat de demult putinței unui control, de oarece încă din vremea copilăriei mele, „Domnul de peste drum“ își doarme somnul liniștei veșnici în umbra clopotniței lui Sf. Ilie, din pitorescul cimitir al urbei mele natale.

Ieremia Dobrotici — cum l-ar numi astăzi istoria, dacă și domnia sa ar fi binemeritat intrarea numelui său în pagini de cronică, prin vre-o trădare de neam, prin vre-o vărsare inutilă de sânge — ca orice mare diplomat, ori mărunț potentat — ori numai chiar prin vre-o simplă escrocherie de... câteva zeci de milioane — Ieremia Dobrotici a fost, pe vremea lui, omul cel mai retras din cuprinsul zărilor, care se încercuiau în jurul ființei sale potolite.

Poate tocmai acestui fapt s'a datorat și interesul

deosebit, pe care i l-au purtat iubii mei concetățeni și, în special, cucoana Anica Frâncu, fără să fi izbutit, însă, să pătrundă în „misterul“ vieții omului aceluia, pe care dacă ingrata istorie l-a ignorat, domniasa i-a dat o frântură din aureola nemuririi prin porecla pe care i-o scriseră: „Domnul de peste drum!“.

Cum spun, Ieremia Dobrotici a fost un pașnic locuitor al orașelului nostru. Dreptul de cetățenie nu-l dobândise prin naștere.

Intr'o bună dimineață — din zilele străvechi ale tinerețelor bunicilor mei — un călător elegant, tras în gazdă la „hanul lui Iosub Aldea“, singurul „hotel“ al Tecuciului de pe atunci, începu să cutriere ulițele prăfoase, dar bine umbrite de salcâmii din marginea lor.

La început vânturarea asta, fără rost, a drumurilor Târgușorului Tecucian, în care fiecare gospodar își avea rostul lui, păru un lucru foarte nostim. Pe încetul — însă — opririle străinului prin fața ogrăzilor oamenilor, cercetarea stăruițoare, parcă, a înfățișării caselor și grădinilor stârnise legiuite protestări. Mai ales „cucoanele“ care — ca pe lângă casa omului — ieșiau mai cu picioarele goale, în papuci... mai cu câte-o „polcuță“ mai destrămată, în care pudicitatea ori cărei matroane, de pe vremuri, nu admitea de cât privirile soțului legiuit, și — în unele cazuri — pe ale alesului inimei lor... cucoanele, de pe vremea răposatei mele bunici, ajunseră până a protesta în fața polițaiului urbei.

Domnul Nicu Albu „un polițai și jumătate“ se interesă de rostul plimbărilor pomenite și

nu află de cât că... străinul își căuta o locuință, pentru că... avea de gând să se așeze în Târgușor. Om bine crescut, și ca un cunoscător al locurilor, domniasa se oferi să-l conducă, însuși, la câteva odăi, pe care le știa de închiriat. Streinul îl refuzase însă: căuta singur, ceva care să-i placă, într'un loc cât mai liniștit, chiar în colțul liniștei celei mai depline, care a fost, este, și cred că va rămâne, de-apururi, străvechea așezare a vestitului nostru orașel.

Dar, ca un necunoscător de locuri și de oameni, străinul din îndepărtata vreme amintită nimerise să-i placă o veche curte, tocmai de peste drum de casa în care cucoana Anica — în anii aceia lipsită de noutățile gazetelor — își sporovăia de dimineață, până la cele mai târzii ceasuri de noapte, noutățile pe care le aduna din toate unghiurile Târgului.

E. Stoenescu
Portretul A. S. R. Principele Nicolae

Astfel, viața discretă, pe care — de bună seamă — căuta s'o ducă străinul, adică domnul Ieremia Dobrotici, căpătă cel mai desăvârșit auxiliar, în megieșia cu cea mai discretă ființă, pe care-au pomenit-o locurile noastre: cucoana Anica. Și tot astfel, dacă răposatul Dobrotici nu a binemeritat paginile istoriei scrise, cucoanei Anică îi datorește pomenirea vieții sale, prin... tradiția orală.

Cele dintâi întrebări — foarte firești, de altfel, față de un om care nu îngăduie semenilor lui să-i intre în intimitățile vieții — și pe care și le-a pus Frânculeasa — au fost: cine-i omul acesta?... De unde vine?... Ce l-a împins să vină de pe cine știe unde — și să se ascundă în „hardughiiile părăsite de pe vremea bunicăi“, de peste drum de domnia sa? De ce trăește atât de retras?..

„Mare poznă trebuie să fie și cu Domnul ista, de peste drum“ — dar îi dau eu de rost, lăsați pe mine! — va fi răspuns, celor ce-o descusau cu privire la străin. Și, în adevăr, spiritul său iscoditor, va fi aflat multe lucruri și multe fapte, pe care le-a adăugat anelelor orale ale orașului copilăriei mele. Afară doar — dacă nu cumva ca orice fapt „istoric“, toate cele spuse... n'or fi de cât simple scornituri dușmănoase. Căci d. Ieremia Dobrotici nu jucase nici un rol de vază, între semenii lui, pentru ca „scrisa istoriei“ să nu fie, față de pomenirea trecerii sale prin viața pământescă, simple și scârboase laude interesante, ca pentru mai marii omenirei.

După tradiția orală, pe care o reproduc cu sfințenie, și pe care informațiile precise ale răposatei cucoanei Anica, le fixase odată pentru totdeauna, iată „misterul“ vieții „Domnului de peste drum!“

În tinereța sa, nu prea îndepărtată de zilele așezării sale în vecinătatea cronicărei lui, Ieremia Dobrotici avusese o „afacere“ nelămurită cu-o femeie tânără, măritată după un bătrân, care-o iubea... „ca pe ochii din cap“. Fata unei slujnici, „soro“!, soiu rău, și care... „nu știu ce fel și nu știu cum“... „l-o fi plătit, o fi trăit cu el?“ a pus pe „ista de peste drum“, să-i facă de petrecanie bătrânului, care-i era — „să n'am parte să mă mai scol de-aici“ — chiar Tată. Adică... „un păcat din tinereță... treabă încurcată, fie la ei, acolo!“ De-atunci i-o rămas lui un semn roș, pe mână... „de-aceia umblă cu drăciile acele pe mână“.. „Ce vrei! — Sângele părintesc nu se șterge!“..

A șezut și la ocnă vre-o câțiva ani, până s'o măritat „muierea“ cu o mărire din Iași, și... l-a făcut scăpat ca pe-un pui nevinovat. Apoi, mai de rușine, mai de piatra de pe suflet, străinul „și-a cătat locul ista, unde nu-l cunoaște nimeni“, și-și duce zilele, în chinuri, .. mut ca piatra, .. până l-o chema, cine l-o chema, la altă judecată, de care... „l-he-hei! — nu mai scapă el, cum crede c-o scăpat de răzburarea omenească!“..

...Dacă ar fi să continuu cu tradiția orală, ar trebui să pomenesc, încă... multe alte lucruri de seamă. Noptile de nesomn ale răposatului Dobrotici, care cât a trăit în vecinătatea, cucoanei Anică — n'a dormit un ceas „ca amu, .. laolaltă“. Ar trebui să vorbesc de lăzile cu „doftorii“, pe care le aducea, .. „doar și-o spăla pata de pe mână“... De misterioasele fumuri, care ieșiau —

fără nici o pricină — pe ferestrele casei — „în toiu de vară, când nu-i zare de foc în casă“.

Las „însă de-o parte tradiția orală referitoare la răposatul Ieremia Dobrotici și mă refer la... simple amintiri personale.

Adolescent, muncit de multe curiozități, citeam avid, într'o noapte de iarnă, o ciudată carte cu peripeți din îndepărtatele vremuri ale alchimiștilor veacului de mijloc. Nu știu de ce, dar ceva din mine, începu să-mi vorbească de toate cele citite, ca de niște lucruri trăite de mine... poate numai văzute undeva, dar... văzute aivea, ca fapte trăitoare, răsfrante în realitatea lor prin ochii amintirii mele.

Multă vreme, problema aceasta a rămas o întrebare încălțită: am trăit, oare pe-atunci?... am mai văzut undeva decoruri de-acele, de maci cântători de aur, de... pietre filosofale.

Târziu, după aceia când amintirile copilăriei ajung paginile de poezie ale maturității o privește ciudată s'a desfășurat din negura zilelor celei mai fragede copilării: casa părăsită, de peste drum de „Frânculeasa“ în care nu îndrăzniau să intre de cât „haiducii“ jocurilor noastre copilărești, rândunicile verilor și paianjenii ori căror vremuri.

Am revăzut, în clipa reamintirii, odăile largi, pline de cioburi de retorte, de vase de pământ ars, de chimicale cristalizate, pe care le căutam, ca pe niște nestimate, în molozul curților și în colbul gras pus de timpuri...

Și-am reconstituit, într'o târzie zi de bărbăție posibilitatea unei vieți medievale, rătăcită în veacurile târzii, pe care le depășim vremea de azi!

În ceasul acela, bătrânul magistrat, cu care-mi depășeam amintirile, și cel dintâi președinte de tribunal al târgului nostru, rămâne o clipă tăcut, apoi îmi vorbește, ca și cum ar fi cetit cu greu din cartea amintirii lui:

— Curios om a mai fost și Ieremia Dobrotici! Când a murit, i-am sigilat casa... un adevărat cuiabar de vrăjitor. N'a lăsat nici o avere. Uu maniac, care, Dumnezeu știe ce făcea, dar.. nici lucruri curate nu punea el la cale... Cine știe ce spion! — și începu să zâmbiască blajin. — Dar n'a lăsat nici o avere, — doar cinci galbeni, atât s'a găsit în casă... Și-o scrisoare încălțită!... Și-acum trebuie să fie în arhiva tribunalului!..

— Și ce spunea în scrisoarea ceia, cucoane Naum?

— Mai știu eu... ce spunea?... O sciea, se vede unei femei... Era vorba de-o avere, pe care cerca s'o dobândiască... de zile când, cu cercetările lui, va dobândi „un suflet“!... Vorbe de om nebun... un maniac! — și bătrânul magistrat al Tecuciului nostru, schiță un gest larg, de definitivă apreciere, ca și cum ar fi vroit să spulhere toate poveștile năstrușnicei tradiții orale, concetățenilor mei de-odinioară — care-au izbutit să desprindă amintirea unui maniac, din desfășurarea pașnicei și anonimei lor viețuirii.

Suq. Boueaul.

I N T R ' O D U P Ă A M I A Z Ă

— Măi fii cuminte...
 Ei, ajunge... ajunge măi bote... mă supăr, să știi!
 Râde și el cu poftă, râd și eu cu lacrimi — om în toată firea.

— Ei du-te-acum de 'nvață, că eu mai am de corectat niște teze.

— Am învățat tăticule și pentru Joi!

— Atunci du-te la Bubică de te mai joacă.

Se 'ncruntă ușor și tace.

— Nu cumva te-ai certat iar cu Bubică?

— Nu, da' nu mai mă duc pela dânsul.

— Dece să nu te duci, bre?

S'a întâmplat ceva?

— M... da, tăticule... Dar nu te superi dacă-ți spun?

— Nu mă supăr... spune..

— Ticule dragă, duminică m'a trimis mămica la Bubică să ne jucăm. Ne-am jucat noi ce ne-am jucat, când vine Fräulein de dincolo și ne spune: „haidem copii până la Mironel“. „Haidem“, zicem și noi și plecăm. Se oprește deodată din spus și mă privește pieziș.

— Mai departe...

— Eu, tăticule, am plecat fără să-mi cer voe dela mămica mea... vezi, de asta te-am întrebat că dacă nu te superi...

— Altă dată să nu te mai duci fără voe... înțelesu-m'ai?

— N'am să mai mă duc... da' de rândul ista ești supărat?

— De rândul ăsta nu... nu sunt...

O undă de 'nșeninare i-a 'mproșcat toată fața.

Leagă pe loc firul povestirii și 'ncepe să depene mai departe — și mai precipitat parcă.

— Fräulein, tăticule ne oprește în dreptul unei prăvălii și ne 'ntreabă dacă vrem bomboane. Eu am spus că nu vreau... Bubi, de colo, că vrea.

Am intrat cu toții, în prăvălie și ne-a cumpărat: mie un cornet, lui Bubică altu. Când să plecăm, negustoru o strigă pe Fräulein și-o 'ntreabă că de unde are ea banul acela și-i tot arăta un ban nou de 20 de lei. Ce a mai vorbit Fräulein cu negustoru eu nu știu, că noi am rămas lângă ușă. Fräulein, saraca, a 'nceput să plângă; negustorul făcea gălăgie mare și-așa, cu gălăgie, ne-a dus pe toți vizavi la secție...

— Cum se poate măi!?

— Zău, tăticule... zău că ne-a dus!

— Și dece v'a dus?

— Spunea că-i banu fals.

— Și acolo ce a-ți făcut?

— Unde?

— La secție, unde vrei?

— Am stat și noi pân'a venit un comisar.

— Cum ați stat?

— Pe-o laviță... mai era o servitoare și-un băiat de prăvălie... da'acea stăteau în picioare.

— Fräulein ce făcea?

— Fräulein plângea... am plâns și noi la urmă..

— Comisarul când a venit ce-a zis?

— Ne-a întrebat ai cui suntem și ce căutăm acolo.

— Pe urmă?

— Pe urmă a'nceput să răcnească la negustor și la gardiștii dela secție.

— Și altceva?

— A vorbit și cu Fräulein, da'ncet... ne-a mângăiat pe obraz la plecare și i-a spus lui Fräulein — asta am auzit-o eu bine —: „Cum am face, domnișoară dragă, să n'afle nici d-l prefect (prefectul poliției e unchiul lui Bubică), nici d-l profesor“?. Ce-a răspuns Fräulein n'am putut auzi... a vorbit prea'ncet și tot mai sc'ncea.

— Dar vouă ea v'a spus ceva?

— Daa... ne-a rugat frumos să nu scăpăm vre-o vorbă acasă... da'eu, vezi tot ți-am povestit ție!

— Dece nu mi-ai spus deatunci?

— Așteptam să te văd mai vesel, tăticule, ca să nu te superi tare.

— Aha! și mă junghie râsul.

— Altceva e mai nostim, tăticule dragă...

— Anume ce?

— La plecare ne-a întrebat comisarul: „Vreți bomboane puilor“? „Nu“ zic și eu și Bubică. „Să vă dau atunci un sergent ca să vă ducă acasă“. „Las'că știm noi drumu“, îi zice Bubi, iar eu: „Ca să ne apeře de muște, domnule comisar“? Râde cu poftă; râd și eu, nu-i vorbă, mi-a trecut tot necazul.

— Du-te de te'mbracă și hai să te tund.

— Da' să nu mă tundă domnișoara ceia.

— Dece măi?

— Nu știe bine, tăticule.

— Ei, asta-i acu!

— Pe urmă tot îmi zice că am păru scurt... Ce sucit e păru meu, nu e creț?

— Creț măi, creț.

— Și apoi mă întreabă mereu: de tine, de mămica, de Nelu, de domnu profesor...

— O schimbăm atunci.

— Deacolo mergem la un cinema?

E. Stoescu

Portretul D-nei Dr. Leonte

- Mergem măi! (propunerea asta îmi surâde).
- Mămicăi să nu-i spunem c'am fost la cinema.
- Nu-i spunem, nu.

Mă sărută pe amândoi obraji și se pregătește de spălat, fredonând, pe o arie improvizată desigur „Preda Buzescu“.

Eu din prag :

- Cu săpun, măi, cu săpun!
- Zăău!?,.. De două ori pe zi? Știi că ești nostim tătucule?

— Altfel nu te iau... Ce, vrei să rădă lumea de tine?... Ești cogeamite băiat acum! Se oprește d'n spălat și oftează; în lumina ochilor și la colțul buzelor i s'alege par'că o fărâma de zâmbet șiret.

— Bine, mă spăl...mă spăl și'n urechi, da'mi iei o cutie de acuarele?

— Alta?

— Da:ă le-am terminat, tătucule!

— Îți iau, dar dă bine.. cu spumă multă!... Așa!...

Cercetarea tezelor ajunge plictisitoare și obositoare, iar eu m'am apucat de corectat numai decât după masă. Mi se pare mie, ori de dincolo nu se mai aude nicio vorbă: nici „Tabla înmulțiri“, nici „Plantele de baltă“, și nici „Preda Buzescu“? Crap binișor ușa. Costel, cu fruntea lipită de geam și cu mâinile înlănțuite strâns, la spate, privește cu atenție în stradă.

— Dece oftezi măi tătucule?

— Tresare, se'ntoarce spre mine și schițează un început de zâmbet, care se topește într'o undă de tristeță ce i s'a 'ntins pe toată fața.

— La ce priveai, tătucule?

— Il duce pe Enache, tată.

(Enache a fost bărbatul spălătoresei noastre. Invalid de război, cu răni încă neînchise. uitat de cei mari, nepriceput ca să-și caute singur drepturile, a zăcut ani de zile până s'a 'ndurat Ce' de Sus curmându-i canonul).

Mă uit și eu îmboldit de curiozitate. Dricul sărăcăcios al primăriei; pe capră vizitiul și preotol. In urma dricului, se rânduiesc cu sfială doi bărbați și trei femei.

Marița, nevasta mortului, plânge cu hohote.

Ploaie mărunță, însământată rar cu fulgi chirchiți; vânt îndoelnic.

— Tătucule!

— Ce-i tată?

Se apropie de mine, mă ia de braț și se lipește strâns de parc' ar căuta un reazăm, o apărare sigură.

— Tătucule... eu când-oi muri, pe mine să mă ardă... să nu mă 'ngroape...

Caut să mă stăpânesc și reușesc să-l întreb liniștit:

— Dece nu vrei tu să fii îngropat?

Tace; se uită iar pe fereastră și netezește de zor cu vârful gheții, marginea covorului. E contrariat și energizat. Il întreb deaceia, și mai calm, și mai zâmbitor:

— Dece nu vrei, tată dragă?

— Mi-i teamă să nu fiu îngropat de viu! Și-și pleacă iar capul, rușinat.

— Cine ți-a mai spus astfel de lucruri?!

— Veta, tătucule.

(Servitoarea cea nouă, adică).

— E o mare proastă, tatule!

Să nu mai vorbești cu dânsa fleacuri de astea, că mă supăr rău... să știi!

(Trebuie să-i dau o gură bună, ca să-mi lase băiatul în pace — îmi zic eu în gând).

— Veta știe bine!

— Ce să știe? Ce?

— Că poți fi îngropat numai leșinat.

— Minciuni, tată... minciuni!

— Să-ți povestesc tătucule o 'ntâmplare, ș'ai să vezi.

— Hai, povestește... s'aud...

— Mă așez pe scaun, îl urc pe genunchi și-l înlănțui după mijloc.

— Veta noastră a avut, tătucule, un frate mai mare... a murit săracu demult.. ea era cât sunt eu acum... poate și mai mică...

— Ei, mai departe...

— Intr'o zi s'a dus cu mama ei la cimitir ca să-l tămâie și cum sta ea aplecată, a auzit bine, din pământ, un glus slab, slab de tot...

— Fugi deaceia măi, băiate... astea-s minciuni!

— Nu-s, tătucule, zău nu!

S'a 'mbujorat și-i scăpără ochii

în bătaia pripită a pleopelor.

— Și 'ncă ce mai minciuni, măi!

— Nu, zău nu! Când l-au desgroptat era întors cu fața 'n jos... veezi?!

— Fugi deaici!... Să nu te mai aud vorbind astfel de fleacuri!

Pe cucoana Veta am s'o scutur eu de coade, ca să-și caute de treaba dumneaiei!

S'a lipit și mai strâns de mine. După cum se uită și dă din picioare, știu că e cu gândul îndreptat tot într'acolo. Il strâng la piept și-i mângâi ușor, cu mâna stângă, cărlionții.

Gândul îmi fuge îndărăt, și ca 'n unele clipe hotărâtoare, începe să-mi defileze pe dinainte cumpenile care i s'au pus cândva viața în primejdie.

— Tătucule!

Tresar și cerc să zâmbesc.

— Da, spune.

— Tu știi ce-i un moroi?

— Ți, ți, ți!... Iar prostii de astea măi?

E. Stoenescu

Portretul d-lui Elias Bercovici

— Bunicu Vetei a fost moroi... zău c'a fost!
 — Nu mai pot răbda. Il dau jos de pe genunchi, aproape îl smucesc. Mă ridic încrunțat și pufnind încep să mă plimb în lungul dormitorului.
 — Tăticule!
 — Ce mai vrei?
 — Ești supărat pe mine?
 — Da, sunt, fiindcă nu vrei să m'ascuți.
 Dă din umeri, întoarce capul și mă spionează cu coada ochiului.
 — Tăticule!
 — Ce e?
 — Vrei să-ți spun o istorie caraghioasă, cu Florica și Sultan?
 -- Cine-i Florica?
 — O pisică a naibei!
 — Dar Sultan?

— Sultan i-un câne mare, ciobănesc...
 — Spune-o tatule.
 S'a 'nseninat deodată; ochi-i scapără iar. Cu mâinile dinapoi și pășind agale, își începe povestirea.
 Din când în când se oprește și mă privește cercetător — să vadă, probabil, dacă sublinierea sau comentarea făcută, a avut sau nu efect.
 „Și unde-a 'nceput tăticule să se sbârlească Florica, să toarcă, să scuipe, să-l plesnească peste bot cu lăbuțele ei'!...
 — Ahaa!
 — Iaca să presupunem că tu ești Sultan, iar eu Florica...

Ion Doinoș

AȘA AI UMBLAT

Atunci, marea rostogolea brațele albe,
 că să întoarcă în larg jocul delfinilor,
 ca să-i ascundă 'n adâncuri, unde stele de mare,
 atârinate de legănarea tulpinelor,
 luminau straniu visul pădurilor roșii.
 Trist, alb, lunecau pescărușii țipând.
 Sufletu-mi îngemânat
 cu sufletul verde al mării,
 gema înfundat,
 după corăbii mari ce se vedeau trecând,
 apele verzi spintecând,
 lunecând în zare, tăcute,
 către legenda țării albastre și necunoscute.

Apoi s'a întins cărare de aur pe mare,
 îngenuchiau în mine căprioare,
 și te închipuiam venind,
 pe tălpi de lumină din soare.
 Inșă talazul nu s'a culcat
 sub umbletul fără vină,
 în suflet nu mi-au călcat,
 pași tăi de lumină.
 Așa ai umblat pe o mare moarte odinioară,
 dar de atunci, plutești, troiță cu brațele 'ntinse,
 peste somnul câmpiilor ninse,
 peste legănarea lanurilor verzi din țară.

Radu Boureanu

P E D E A P S A C U M O A R T E A

de Lev Maxim

Traducere de
ȘT. BALJALARSKI

Această poveste a Șeherezadei, care nu face parte din cele 1001 de nopți, mi-a povestit-o bunul meu prieten, învățătorul turc Iuzuf Ali. La începutul războiului, grecii din Salonic hotărâseră să-l spânzure, dar Iuzuf Ali fiind împotriva pedepsei cu moartea, s'a refugiat pe vaporul, cu care eu mă întorceam în Rusia.

Mi-a povestit această legendă pentru a dovedi că pe vremuri, oamenii erau cu mult mai înțelepți și niciodată nu luau hotărâri pripite și necugetate.

„Am auzit, stăpâne, că odată Harun-al-Rașid, care era un mare iubitor de poezie, s'a supărat pe Abu-Novas, poetul din Mosul, fiindcă acesta îi citise niște versuri proaste.

— Pui de hienă! — strigă califul, — ce mi-ai citit? Oare mă iei drept un vânzător din piață, a le cărui urechi sunt deprinse cu răgetele de mîgari? Nu știi ce să fac: să pun să-ți tragă patru sute de nuele, ori să-ți taie capul? Abu-Novas modest, spuse:

— Mai bine nuele.. Tăindu-mi capul, o să-ți pară rău mai târziu.

— O, fiu și nepot de viclean, nu cumva crezi că în Bagdad se dau pedepse fără să fie meritate?

— O, izvorule de înțelepciune, de data asta ai ghicit: într'adevăr viața unui om se prețuiește puțin în Bagdad.

Fața lui Harun-al-Rașid se făcu neagră ca noaptea.

— În numele lui Alah, — răcni califul, — asemenea cuvinte nu pot fi svărlite în vânt. Trebuie dovedite.

Și întorcându-se către marele vizir Dgiafar și către călăul Masrur, zise:

— Voi amândoi fiți martori! Dacă numai unul dintre cei executați astăzi în Bagdad se va dovedi nevinovat, voi face tot ce va cere Abu-Novas. Iar dacă spusele lui vor fi clevetiri — le va plăti cu viața.

Apoi citi cu glas tare primul capitol din Coran în semn că hotărârea sa rămâne nestrămutată,

Iși schimbară hainele, toți patru, ca să nu-i recunoască nimeni și ieșiră din palat pe o poartă dosnică.

Lângă piața mare le ieși în drum o grămadă pe oameni, cari strigau și alergau în toate părțile.

Harun-al-Rașid se opri:

— Cerul să te aibă în paza lui, — vorbi el către unul.

— Ce s'a întâmplat în Bagdad și încotro alergați?

— Se vede că ești străin, venerabile șeic, dacă nu știi că azi va fi judecat spoitorul de vase.

— Dar ce-a făcut acest spoitor de vase?

— Fie uitat numele lui — a spart noaptea hambarul vameșului și a furat un sac cu mălai.

Harun-al-Rașid se luă după oameni. Când sosită în curtea, unde trebuia să se țină judecata, cadiul ședea la locul lui, iar criminalul drept în față, înconjurat de străji.

— E adevărat ceiace spun oamenii? întrebă aspru judecătorul.

— Da, răspunse încet spoitorul de vase, — însă Allah știe mai bine ca noi!

Cadiul se mânie:

— Uitați-vă la acest fățarnic! răcni el. — O, fiu de șacal, dacă toate s'au petrecut așa, de ce-l amesteci pe Allah — fie binecuvântat numele său? Ești condamnat nu numai pentru furt, ci și pentru sacrilegiu! Să se îndeplinească legea!

— Și la semnul Cadiului, capul spoitorului căzu.

— Cadiul a judecat drept, șopti Harun-al-Rașid, spoitorul și-a primit pedeapsa pe care o merită.

În timpul acesta se auziră niște strigăte și-un om le ieși înainte, plângând, lovindu-se în piept și rupându-și hainele.

— E prea târziu! Să știi cadiule, ai tăiat capul unui nevinovat. Eu i-am dat spoitorului dalta, cu care a spart hambarul, deși am văzut că era beat.

— Omul acesta a spus adevărul, — șopti iarăși Harun-al-Rașid. Dacă nu dădea bețivului dalta, furtul nu se mai întâmpla. E vinovat de două ori: a făptuit o crimă, și a făcut și pe altul criminal! Merită pedeapsa cu moartea.

Cadiul a hotărât la fel. Dar de abia a căzut capul condamnatului, și sosi stăpânul unui han.

— Vai mie! — strigă el, văzând cele două capete. Eu sunt vinovatul, fiindcă l'am îmbătat cu vin pe spoitor, în loc să-i dau să mănânce. Vinul l'a făcut rău ca un bivoli și nesoțotit ca un catâr.

— Drept vorbind, zise cadiul, și omul acesta merită osânda cu moartea, fiindcă-i vinovat de trei ori.

După hangiu veni brutarul și strigă că el e vinovat,

Printul Grigore Ghika

E. Stoenescu

fiindcă n'a vrut să-i dea pâine spoiitorului, când i-a cerut. După brutar veni morarul și dovedi că și el e vinovat, deoarece n'a adus brutarului făina necesară pentru pâine.

Atunci măgarul morarului sbieră:

— Puteți să mă tăiați în bucăți, însă eu sunt adevăratul vinovat. Mergând cu stăpânul meu, am dat din picioare, sacul a căzut jos și făina s'a risipit. Am făcut așa pentrucă mâncând o coajă de pepene, mă frământau dureri grele la stomac.

Harun-al-Rașid, văzând că aleargă servitorul palatului strigă cadiului:

— Oprește-te! Nu vezi că vine servitorul meu, care a aruncat cojile, după ce mi-a servit la prânz un pepene! Nu vreau să pier împreună cu tot orașul pentru un sac de făină și o coajă de pepene.

— O, Abu-Novas! — zise el preotului, sunt datornicul tău. A avut dreptate spoiitorul de vase, spunând că numai Allah cunoaște adevărul. Nu poate fi o crimă, la care să nu ia parte toți locuitorii din Bagdad. Fie-

care dintre noi poartă o parte din vina altuia. E proastă legea noastră și nu-i făcută după voia lui Allah. Nu avem dreptul de a lua viața unui om.

— Fii scutit de orice durere și supărare, stăpâne al tuturor drept credincioșilor. Ai face bine dacă ai întări printr'o lege dreaptă cele spuse, fiindcă dreptatea e virtutea celor puternici.

— Să fie așa! — zise califul, și cuvintele sale au fost auzite de lume și duse în toate colțurile Bagdadului. Și-a fost bucurie mare. Toată ziua și toată noaptea au ars focuri, oamenii au băut, au mâncat, și au petrecut ca în ziua Bairamului, proslăvind dreptatea califului și înțelepciunea poetului vestit.

Deatunci, cea mai mare osândă în Bagdad era o mie de nuele. Vinovatul însă primea numai o sută: celelalte nouă sute se cuvineau celorlalți, cari însă nu veneau să-și ia și ei pedeapsa, după cum s'a întâmplat cu spoiitorul.

PRIMĂVARĂ

A tresărit de primăvară!

a tresărit într'un fior prelung,

svâcnind din țărna crudă și amară
spre zările ce nu se mai ajung!

Pe crângi a năvălit viața

și visurile toate-au înflorit!

Pământul, și-a spălat cu soare fața,
și cânturile din adâncuri, s'au pornit.

Și brațele se'nalță grele,

grele de suflet...de tăceri... de gând!

O! doamne!... pogorîndu-te pe ele,

rămâi al celui mai plăpând.

Virginia Gheorghiu

ACUARELĂ

Lângă scorburi, sălcii lungi

mădițe moi în joc de plete

proptind profilul zării scund
ca'ntr'un tablou muiat în basm.

Izvoare moi, încolăciri

de cântec veșnic peste pietre

sobor de gâze, mâna umbrei
alintă mușchiul pe'ndelete.

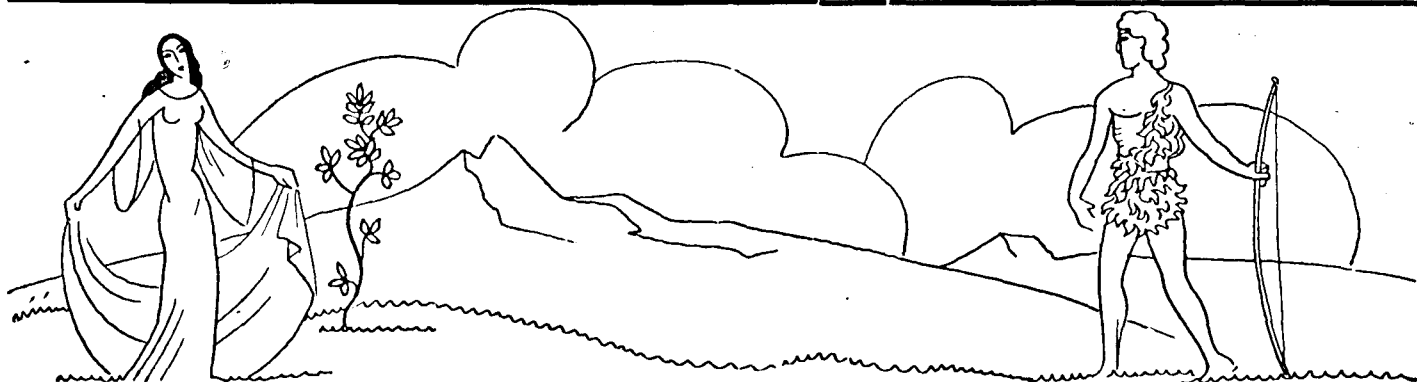
Răsar palate mici de flori

în valul ierbii de cascadă

și-un drum de-o șchioapă, ca un fur,

ochește șesul plin de seară.

Alexandru Marius

N O R A

Jupân Stănică Ciribon era supărat foc.

Cu mâinile proptite 'n brâu peste șorțul verde, — care-i învăluia ca o fașă, pântecul slab și sec, ca al unui pepene scobit de miez, — măsura prăvălia 'n lung și 'n lat vânăt de mânie și 'și dojenea odrasla, un tânăr de vreo 25 de ani, înalt și lălău, căruia îi abătuse așa nitamnisam, să se însoare.

Răducu, îl asculta smerit, cu capul plecat clipind des din ochii lui largi și blegi, sau strâmbând din cobilița de nas, lung și încovoiat de-i intra în gură. De sub ea țâșnea țanțoșe — mângâind cele două grămăni umflate și păroase, — o mustăcioară subțire și răsucită ca scărli-onții din cozile rățoilor.

Măcar că prăvălia era plină de mușterii și cu toate că printre ei se găseau și obraze mai simandicoase ca ale d-lui Niculiță, comisarul șef al secției, pentru care Jupân Stănică avea cea mai mare venerație, sau Pișcu, inginerul cel pântecos și învățat, ori conu Lică, boer get beget și cel mai mare bogătaş din mahala, — totuși Jupân Stănică, nu vrea să țină socoteală de nimeni și-și cățăia mereu băiatul, pe Răducu lui care-i era mâna dreaptă în prăvălie și la care ținea mai mult decât la celelalte odrasle ce i le dăruise Atotputernicul.

În jurul tejgheii, împodobită cu alămuri lucitoare și încărcată cu garafe și ulcele chihlimbarii și ruginii, pe cari iubitori de sângele Domnului, le goleau repede, repede, — se adunase o ceată de mușterii tineri, prietenii lui Răducu. Ei susțineau ca, el să ia fată dela oraș, cultă, din *pansion de*, franțuzită și pianită, cu care să-i fie drag să iasă în lume; să n'o pătească la fel cu Nitică, feciorul bogasierului de vis-a-vis, care se lăcomise la avere și luase o fată dela țară cu pământ mult, dar ciupită de vărsat, urâtă ca muma pădurii și toantă de trântea vorba hodoronc tronc, ca nuca 'n perete, de-ți crăpă obrazul de rușine, nu altceva...

Cum îi auzi Jupân Stănică se supără și mai rău. O droie de sudălmii și categorisiri căzu ca o ploaie grea, asupra tinerilor, cărora le arăta, precum una și cu una fac două, că n'au dreptate.

—mucoșilor, așa să știți voi: numai o fată dela țară cu zestre și cu pământ mult poate să aducă deplin progres și celelalte într'o gospodărie, căci ea a fost crescută cu *prințipuri* sănătoase, expre pentru așa ceva, și deci care va să zică, știe cum să apuce tigaia de

coadă, cum să se învărtească pe la bucatărie, cum să lucreze la igliță și să țesă la răsboiu, sau cum să scoată orătăni, cari's sațiu mare la casa omului...

Noră dela țară, vrednică, curățică și cu zestrișoară frumoasă, așa vreau eu să-i găsec lui Răducu.

Urâtă sau frumoasă? Mă rog, mă rog nu importează. Zestre să aibă și minte 'n cap, și să fie vrednică să muncească și să-și agonisească.

Alea dela țară, crescute 'n credința lui Dumnezeu și puse la muncă de mici, alea suntără fete d-le, — viitoare mume cu tragere de casă și gospodine bune, nu .. „*papine*“ ca astea din capitală, cari nu știu de cât să se sulemenească, să stea tolănite cât e ziulica de mare, să le vină toate de-a gata, din mâna slujnicilor care le jecmănește gospodăria“.

Răducu îl asculta plictisit dar supus, moțând din cap în semn de aprobare. Tăcea chitic cu gândul dus la *Lenuș*, fata tinichigiului de peste drum cu cari era încurcat în relațiuni de dragoste înaintate...

Zentler, tinichigiul de vis-a-vis tatăl ei, era cel mai mare bețiv din mahala, sărac lipit pământului și avea șapte fete cari mai mult ele țineau casa.

Cu perciuni sbârliți și cu nasul în cana cu vin, plictisea pe toată lumea lăudându-se că el are numai gineri creștini, „care-l adoră și-l stimează dija, ca socru“...

* * *

Au trecut ani. Răducu s'a însurat, adică l'a *măritat* Jupân Stănică: A dodit Mnealui prin „*preteni și rubedenii*“ o fată bogată, într'un sat vecin cu Capitala — tot fată de cărciumar, — dar, cu zestre mare, cu pământ mult.

Și într'o bună zi l'a luat pe Răducu de mână și i-a, zis: „Haidem! Ți-a sosit și ție ceasu' băete. E vremea să te astâmperi. Uite îți pun de zece mii lei marfă în prăvălie — asta e zestrea ta — și te fac tovarăș cu mine. Măine, mergem la vedere!“

Lui Răducu i s'a strâns inima, și-a început să-i bată cu putere de credea că-i sparge pieptul.

O clipă numai, i-a trecut pe dinaintea ochilor, ca un gând, chipul frumos și 'ncondeiat al *Lenușei*, a simțit un gol în piept, a scăpat un oftat ușor și deabia a îndrăznit să întrebe pe Jupân Stănică, despre fată.

Nu că dorea să știe cum e, dar așa ca să zică și el ceva.. să se mai ușureze ..

— „Fata? Ei, hei, proclietule! Pai meriți tu de ea? Cum e fata, hai? Mai și întrebi, ai? Cum să fie? Este.. sântără.. cinsprezece mii de leucani, bătuți pe

E. Stoescu

Vanzătorul de stampe

muche și cincizeci de pogoane de pământ... zestre boerească zevzecule și asta ajunge..

* * *

A făcut zaiafet mare, jupân Stănică la nunta lui Răducu. Se adunase toată „crema“ oborului. Nora? De treabă și pre cinste, cum îi plăcea lui, și cum mai plăcea și altora. Că îi ziceau toți invitați: — „Halal să-ți fie jupân Stănică. Știm, că ai fost șmecher: ai luat și noră frumoasă și pricopsită“...

Parcă, nici acum, când au trecut ani și ani și s'au schimbat lucrurile și tot nu poate uita d-lui cum îl complimentau sătenii:

— „...Ai luat un „căpitan“ de noră“.

— „E frumoasă și voinicuță ca un jandarm călare“..

— „Halam, să-i fie de noră!“

— „...așa cevașilea mai rar“...

— „...Un ochiu îi face o mie de lei“.. (erau bani peatunci!)

— „...Uite ce năsuc cărnăț, și ce sprâncene, încondeiate? Bre, bre, bre“..!

— „...Și fața ca spuma laptelui s'o tai c'un, fir de păr“...

Vinul curgea din berechet, paharele se goleau cât ai clipi din ochi, „gâsca pe varză călită“, și „mușchiuleții de purcel“ se repetau mereu și laudele curgeau ca ploaia

Numai o babă, uitată de bătrână, o rubedenie de departe, tăcea și asculta privind cu ochi neîncrezători la ceilalți. Și când unul din oaspeți trântea o laudă nouă și mai gogonează ca să și plătească vinul și mâncarea cari curgeau gărlă, — Babei îi înfloreau un surâs batjocoritor frânt parcă între crețurile sbârcite ale gurei...

Atât! Dar gura n'o deschidea. Numai ea singură nu făcuse nici o urare însurăților și socrilor.

Dar, într'un târziu cam pe la mijlocul mesei, când, petrecerea era în toi, se ridică și ea clătînându-se, întinse gâtul-i lung de cocostârc, slab și sbârcit ca o ciupercă uscată, rânji cu înțeles și zise:

„De frumoasă, maică, e chiar Ileana Cosinzeana, de voinică e mândrețea pământului, ama nu știu cum i-o fi sufletelul și cum o tăia-o căpșorul“...

Ar fi vrut să mai spună ceva Baba, dar uralele au început să curgă cu nemiluita, s'a făcut larmă mare: ciocănit de pahare și strigăte, cari au acoperit glasul sfrijit al bătrânei.

Și nimeni n'a luat în seamă vorbele ei, — afară de nora, care a pironit'o cu o privire de fiară, aspră și dușmănoasă de parc'ar fi vrut s'o sugrume, — și de jupân Stănică, care a înmărmurit locului. Lui cuvintele 'n doi peri ale Babei, i s'au înfipt în suflet ca un cuțit cu două tăișuri și a simțit parcă o trosnitură 'n urechi, și

apoi în creer și încă ceva, ca o greutate, care-i apasă năvalnic pieptul. Nici dumnealui n'a știut de ce i-a pierit toată vocea bună și de ce s'a întristat așa deodată când a zărit, fără să vrea, privirea cruntă și dușmănoasă a nurorei lui, care o schimbase de n'o mai cunoștea.

De atunci i-a venit lui o bănuială și i-a intrat în suflet o umbră de îndoială și-o frică de parcă-i băgase un fier roșu în inimă. Și nu și-a dat seamă de ce s'a pomenit scăpând printre dinți ca o ușurare: bietul Răducu!...

Și dacă s'a înșelat jupân Stănică asupra nurorilor dela țară, apăi nu s'a înșelat asupra viitorului.

Binișor, binișor, întâi cu o vorbă mai blândă și apoi mai aspru, nora a început să facă numai ce vrea ea și să nesocotească orice sfat îi da jupân Stănică.

— „... fugi tăticule, nu te mai obosi, lasă că facem noi.. Ba nu tăticule, e așa cum zic eu..“

Vai tăticule, ai îmbătrânit și nu mai înțelegi nimic. Sau: te-ai ramolit tăticule și ai dat în mintea copiilor.

Și azi așa, mâine așa, până ce într'o zi la dat afară din prăvălie și mai târziu și din casă, atât pe jupân Stănică, cât și pe consoarta d-lui, coana Frusina, mama lui Răducu.

Și jupân Stănică a tăcut chitic și a înghițit tot ca să nu mai facă „răs de lume“.

Cei drept vrednicuță și cinstită a fost ea, din partea asta nu s'a cam înșelat el, dar rea ca muma pădurii!

Că nu trecuse mai mult de un an dela nunta lui Răducu și nu mai călcău, nici Stănică și nici

altcineva din neamul lui, prin casa lui Răducu. În schimb, rudele noră-si se lăfăiau, erau bine primite și cinstite îmbelșugat.

Și jupân Stănică își frângea mâinile și suferea groaznic din pricina asta. Se mai ducea el prin prăvălie, din când în când, mai mult așa, de ochii lumii, dar cât îl vedea nora 'l lua la rost, îl rușina în fața clienților cu tot felul de vorbe nesocotite, până 'l făcea să plece.

Dar într'o zi jupân Stănică nu mai putu răbda și-și descărcă și el sufletul, — mai ales că era de față și Răducu lui, — dojenindu-și blajin nora: că se crede prea mult, că se uită chiondorâș la clienți și-i face cu ou și cu oțet, pentru lucru de nimic și că e „antepatecă“ tutulor..

Atât i-a trebuit noru-si ca să-l și ia la rost. Vânăță de mânie ea începu să-l ocărăscă așa, — ca la țară, — și voinică cum era, ridică papucul și-l măsură de câteva ori pe ceafa și spinarea bătrânului, zicându-i:

— „Mulțumește-te că sunt vrednică să vă țin hama-lăcul, și nu mă mai da în stambă.. Ești afară!“

E. Stoenescu

Portretul D-lui Argetoianu

Bietul jupân Stănică! N'a știut cumi să iasă mai de grabă din prăvălie, sfichiuit de râsul batjocoritor al mușterilor. Cu ochii încremeniți într'ai lui Răducu care se îngălbenise ca șofranul și rămăsese prostiț locului, el a înțeles că nu-i de glumit cu noru-sa...

De atunci n'a mai călcat prin prăvălie. Răducu îi aducea socotelile acasă la d-lui și atâta tot

Din clipa aceea în locul lui, la tejghea sta înfiptă noră-sa.

Ea oglindea și învârtea prăvălia și, să fi ferit sfântul să-l vadă intrând, că era bocluc mare.

* * *

Au trecut iarăși ani nenumărați, Răducu are cinci copii; coana Săftica consoarta d-lui a devenit și mai corpulentă, — deabia mai intra pe uze, — au muncit și au făcut avere mare, dar jupân Stănică și celelalte neamuri din partea lui n'au mai călcat prin casa lui Răducu.

Și bietul jupân Stănică a slăbit și a îmbătrânit de nu-l mai cunoști.

Umilit, timid și uscat ca o sperietoare aflând deunăzi că noră-sa era plecată în Lipskani pentru târgueli, îndrăzni să mai intre și el în prăvălioara unde muncise o viață întreagă.

În prăvălie erau aproape aceiași clienți ca și altădată, dar și mulți noi pe cari nu-i cunoștea. La masa de lângă tejghea văzu însă un bătrân pensionar, pe d-nul State, mușteriu vechi cu care se cunoștea din tinerețe.

— „Ce mai faci jupân Stănică, — nu te-am mai văzut

de-un veac“, zise d-nul State ieșindu-i înainte. „Hai să ciocnim un păhărel amândoi“.

Jupân Stănică îl privi cu tristețe, îi întinse mâna timid și nu se așeză pe scaun de cât după ce mai aruncă o privire spre tejghea. apoi, cu lacrimi în ochi și cu glas stins, răspunse:

— „Mulțumesc prietene. Suntem bine“.

Dar, n'apuca să termine vorba și deodată tresări, începu să tremure și rămase năuc cu ochii pironiți spre ușa prăvăliei. Tocmai atunci își făcuse apariția noră-sa, care intra în prăvălie urmată de doi băeți cu brațele pline de târgueli. Cât îl zări, veni drept la el, îl lua de mână, îl zguduie cu putere și-i zise supărată foc:

— „Iar te-ai apucat de băutură?... Șterge-o mai repede, bețivule. Până mă întorc din casă să nu te mai vad aici“... și plecă mâniată.

Jupân Stănică se făcu galben cum e ceara. Cu ochi rătăciți privea îndurerat mușterii din prăvălie cari nu mai știau ce să creadă...

Vroi să plece, dar d-nul State îl opri zicându-i:

— „Ce mai fuse și asta nene Stănică? Te știam om cuminte. Ce vrea să zică noră-ta?“

— „Ce să-ți mai spun neicuțule, zise jupân Stănică, dând să plece. Eu mi-am făcut'o, eu s'o pățimesc: Pământ am vrut să iau, pământ am luat....“

GEORGE SCRIOȘTEANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CEAS DE TAINA

Un fulg înstreinat de mea
Pe geana cerului te poartă,
Iubito, 'n amintirea mea
Speranța azi de-apururi moartă.

Cum trece noaptea din caval
Și'n fața ta plec ochii iarăș,
Mă doare gândul ca un mal
Sub care zace un tovarăș.

Răvnesc pierdutul paradis:
Ți-am fost drag și eu poate-odată—
Și mă cufund adânc în vis
Ca o corabie 'necată.

Dumitru Olariu

CINA DE SUFLET

Culesu pentru cină a putrezit în blid
Și amforele albe de vin le aflu sparte
Mai scutură văzduhul mătăniei de molid
Ce cad în seara largă spre-adânc și mai departe.

Din fund mai vechiu ca zarea de dincolo de zid
Se troenesc miresme pe litera din carte
Aroma-i a pământ, cuvântul agurid
Și vremea pîn'la mine suită ne desparte.

Lumina 'n crucea nopții de-acum nu s'o aprinde —
Icoană mai străină și par'că mai bolnavă
Călăuzind pe ape noi sarcini de merinde —
Ci albă tămiere de floare de salcâm,
Părelnică plutire de navă după navă,
Cădea-va amintire, pe suflet... pe țărîm..

Florea Călin

PICTORUL EUSTAȚIU STOENESCU

Oriunde l-ai întâlni pe pictorul Eustațiu Stoenușcu, — la Paris, la Londra, la San-Francisco sau la Florența, — te întâmpină cu aceeași bonomie egală, simplă, cuceritoare, neoxidată de contactul cu gloria internațională; și dacă mai ai și norocul să fii și român, ai în plus, ocazia să simți în strângerea mâinii pe care ți-o întinde fără rezerve, căldura francă a unei epiderme olteneste.

Steaua sub care s'a născut el a clipeit, de sigur, — în momentul venirii lui pe lume — din imensitatea liliacă a singurătății ei, ca un ochi șiret a cărui pleoapă se încrețea plină de taine și de „subînțeleșuri“ către pământul Craiovei, ca în spre un prieten vechi.

De-atunci, copilul, încrezător în fiul de lumină pe care steaua lui i-l așternea sub pași, ca un fir de beteală desucit mereu înaintea, dintr'un ghem de aur dumnezeesc, — a pornit pe drumul care îi era deslușit de sus, ca un semn.

Fără să-l învețe nimeni, încă dela vârsta cea mai fragedă, și-a petrecut degetul adolescent al mâinii stângi în inelul de umbră al unei palete cu vopselile uscate, a prins în mâna dreaptă un penel vechi și a început să frământa și să învieze pasta, din care — aveau să scape mai târziu — cremene cromatice — culorile lui calde, nouă, cari i-au difuzat faima în două continente.

Nu e în intenția acestor rânduri să mărim dominiul convențional al unei „cronici plastice“ în primul rând, pentru că de sub domino-uri nu se vede, în deobște, nimic și în al doilea rând pentru că bănuiesc că nimeni n'are nevoie să cunoască competența plastică a subsemnatului.

Rostul acestor rânduri este acela al unei jerbe de flori, la o aniversare.

De data aceasta însă e vorba de aniversarea unui talent.

A unui talent care a încetat de a mai fi al proprietarului (numitul Eustațiu Stoenușcu) ci a fost expropriat în favoarea fării și neamului din care acesta face parte.

Viața și cariera artistică a pictorului Stoenușcu, se pot povesti în câteva cuvinte.

După ce s'a născut la Craiova, a făcut școala de belle-arte la Paris.

Aci a locuit împreună cu un alt concețean al său. Un oarecare Niculae Titulescu, astăzi, dacă nu mă înșel, simplu avocat al României Mari, la bara civilizației.

Elev al lui Jean-Paul Laurens, pictorul Stoenușcu expune pentru prima oară, în 1905, la „Salon“.

La a doua expoziție, în 1911, obține o mențiune cu tabloul „Laia de țigani“ (astăzi proprietatea muzeului Aman din Craiova).

În 1914, pune piciorul în pragul „Salonului“ și își umflă pieptul ca să primească „medalia de aur“ cu „le déjeuner“.

Prima expoziție „personală“, o deschide în 1921, la Berheim. Alt ghinion E decorat cu „legiunea de onoare“ în gradul de cavalier, iar după ce portretul maestrului său, Jean-Paul Laurens, executat în 1925, trece în Muzeul Luxemburgului, se pomenește înaintat în grad și devine „officier de la Légion d'Honneur“.

După Paris, urmează, bineînțeles, „turneul în provincie“: Londra, San-Francisco, New-York.

Și peste tot, gloria se ține după el, ca

un țigănuș de-al nostru, care vrea neapărat să-i cânte unui „barosan“ din vioară.

Dar pictorul Stoenușcu, n'a uitat niciodată să-și ție și fara în curent cu activitatea lui artistică.

În 1916 a expus la „Tinerimea Artistică“ în București: în 1923 la Ateneu și-apoi la Craiova (ca să arate concetățenilor ce e în stare să facă un „juvete“) în 1928 expune la „Cartea Românească“ iar în cursul anului acesta — după un mic popas artistic la „Automobil-Club“ — ne dă expoziția actuală din palatul „Universului“.

Această expoziție e prima, la noi în țară, în care un artist are curajul să expună 32 de portrete, vândute.

De-altminteri înclinarea artistului pentru „portret“ nu mai e o noutate pentru nimeni.

A avut prilejul s'o constate și marele Laslo de Lombo, pictorul care a nemurit imaginea Papei Leon al XIII-lea și toate fețele heraldice ale aristocrației ungare, germane și austriace.

Ba chiar, de curând, Laslo și Stoenușcu, s'au întâlnit — față în față — pe doi pereți de onoare ai „Salonului“ la Paris.

Cel dintâi expunea portretul regelui Fuad al Egiptului, iar cel de-al doilea, portretul Regelui Ferdinand al nostru.

Din acest duel mut, în care două glorii se priveau fix, ca două vipere verzi și crispatе, Laslo a eșit rănit, cel puțin în amorul lui propriu. Și asta pentru că majoritatea criticii franceze, consacra pictorului român, articole mai multe, mai elogiatoase și mai entuziaste.

În aceste condițiuni, cred că oricine în locul meu, n'ar fi putut rezista ispitei de a cunoaște — în linii mari — părerile Pictorului Stoenușcu despre genul atât de discutat al „portretului“.

— „Am observat“ îmi spune el, „că mulți, foarte, mulți, prea mulți din cei cari îmi privesc „portretele“ se uită numai la asemănarea lor cu modelul fără să observe, sau

să caute să observe, preocuparea mea permanentă de a crea o armonie între culoare și caracterele modelului.“

Este adevărat că un portret trebuie să semene, însă nu poate fi vorba de ac a asemănare fotografică, atât de mult gustată de majoritatea privitorilor.

Principalul pentru mine, într'un portret, este caracterul modelului. Vreau ca un bancher, să nu aibă aerul unui diplomat și vice versa.

De aceea, pe cât, — când pictez un portret de femeie corectez unele lucruri și caut să dau frumusețea, — pe atât, când e vorba de portretul unui bărbat, caut să scot caracterul mergând până într'atât, cu această preocupare, încât să arăt chiar defectele modelului.

Niciodată nu mă las influențat de persoanele care pozează fiindcă, dacă cedez modelului, atunci, în opera mea, nu mai poate fi sinceritate și sinceritatea este primul lucru care se cere unui artist.

În artă, cel care creează, trebuie să fie convins de ceace face chiar cu riscul de a se înșela.

Privește portretele din școala engleză a secolului XVIII-lea.

Veți vedea că toate femeile sunt frumoase.

Crezi că toate aceste femei au fost așa cum le-au redat artiștii? Nu. Și-acum să-ți fac o mărturisire.

Toate portretele pe care le pictez, nu sunt, în definitiv, decât portretele mele; vreau să zic, reflexul sufletului meu, așa în cât pot să-ți spun: când te uiți la un portret nu mai ai nevoie să cunoști artistul fiindcă opera lui, vorbește pentru el.

Nu există o artă, mai indiscretă decât pictura“..

Încetățenit în republica fără frontiere a plasticei mondiale, pictorul Stoenușcu s'a întors între noi — ca o rândunică călătoare, primăvara, la cuib, — pentru ca să desăvârșască o operă începută — dacă mi-aduc bine aminte — acum doi ani.

E vorba de biserica Sf.-Gheorghe-Nou, din Craiova, pe care artistul o zugrăvește cu intenția de a face — de-opotrivă, o faptă creștinească și o operă de artă.

E locul să constatăm că forurile superioare bisericesti de cari — mi se pare — depinde, într'o bună măsură, alegerea artiștilor însărcinați cu pictarea interiorurilor bisericilor noastre, — au făcut de data aceasta o fericită alegere.

De-altminteri, alegerea va fi tot atât de rericită, oridecâteori, pentru o lucrare ca aceasta, menită să înfrunte veacurile, se va alege un pictor înzestrat, conștient de misiunea ce i se încredințează, în locul atâtor felceri ai picturii românești, cari spurcă sfintele imagini de pe zidurile locașurilor de închinăciune, smângăind nepriceperea și totala lipsă de înțelegere a înaltei lor chemări.

Închei aceste rânduri cu regretul de a nu fi putut scrie despre Pictorul Stoenușcu, mai mult decât o serie de date și constatări telegrafice, ca pentru o prefață de volum.

Tudor Musatescu

V I T R I N A

CĂRȚI VECHI DESPRE ȚARA NOASTRA

Domenico Sestini, frate trapist în mănăstirea Buonsollazzo, s'a născut la Florența în anul 1750 în care oraș și-a câștigat o temeinică reputație de erudit prin publicațiile sale de filologie și epigrafie.

Pasionat călător îl găsim în 1774 făcând o călătorie în sudul Italiei și de acolo la Constantinopol unde șade până în 1778 când are ocazia să vadă ravagiile pe care le făcea acolo epidemia de ciumă; în șase volume de scrisori, savantul *Sestini* are prilejul să-și desvolte spiritul său de observație și numeroasele sale cunoștințe de zoologie, botanică, numismatică, istorie și chiar de medicină. El veni în țara românească în Octombrie 1779, chemat de Vodă Ipsilanti, dar din cauză că, deși i se făgăduise postul de secretar al Domnului, nu se bucura de un tratament prea mulțumitor, ba nici salariul nu și-l lua destul și regulat, fu nevoit să plece la cel dintâi prilej. Era cu atât mai nemulțumit de purtarea lui Ipsilanti față de dânsul cu cât nu venise în țară, din Constantinopol, unde își făcea vilegiatura, de cât rugat și fără alt gând de cât acela, desinteresat, de a cunoaște un popor care îi deșteptase curiozitatea și interesul prin originea sa latină, prin poziția sa geografică ca și prin soarta sa vitregă și nemeritată.

Faima sa de numismat și arheolog depășise de mult Italia și, marele Duce de Toscana și Cristian VIII regele Danemarcei, îl socoteau ca bun prieten cu care întrețineau legături științifice și corespondențe amicale. Numit în 1778 trimes extraordinar și ministru plenipotențiar al Regelui Neapolului pe lângă Poarta Otomană, făcu cunoștință în Turcia cu Sir *Robert Ainslie*, ambasadorul englez, împreună cu care făcu o colecțiune numismatică devenită celebră. După cercetări strălucite în acest domeniu, în Ungaria, faima sa de numismat devenind europeană, Ferdinand III se hotărî să-l rechemie în Italia și îi încredință catedra de arheologie și numismatică dela Universitatea din Pisa.

Făcând numeroase călătorii, *Sestini* a lăsat câteva interesante relațiuni asupra lor dintre care menționăm, în primul rând, două din ele, în care se ocupă de noi, români. Prima: „*Viaggio da Constantinopoli a Bukaresti, fatto l'anno 1779, con l'aggiunta di diverse lettere relative a varie produzioni ed osservazioni asiatiche*” — Roma, 1794. — Antonio Fulgoni, în 8° pe care o vom studia-o cu altă ocaziune. Și a doua: „*Viaggio curioso, scientifico e archeologico in Valachia, in Transilvania e in Ungheria fino a Vienna*” al cărui titlu îl dăm aci în facsimil. Afară de aceste două, care privesc în special țara noastră, mai menționăm: „*Lettere scritte dalla Sicilia e dalla Iurchia*” apărute în 1777; „*Lettere di viaggio dall'Asia minore*”, în 1785; „*Viaggio da Constantinopoli a Bassora e ritorno*” precum și o serie de diferite opusculă în legătură cu aceste călă-

VIAGGIO

CURIOSO - SCIENTIFICO - ANTIQUARIO

PER LA

VALACHIA, TRANSILVANIA

E UNGHERIA FINO A VIENNA

FATTO

DA DOMENICO SESTINI

SOCIO DI PIÙ ACCADEMIE

FIRENZE 1815.

Nella Stamperia Di Luigi, e Fratelli Magheri

A spese di R. Tondini Librajo da Badia.

torii, lucrări de erudiție și „causerie” în genul favorit sfârșitului prețiosului secol al XVIII-lea.

Despre noi și țara noastră, abatele *Sestini* nu are cuvinte de laudă și în rândurile sale transpiră neplăcerea traiului dus pe lângă Ipsilanti neatent la susceptibilitatea florentinului nostru. Venind dinspre Bulgaria a cărei fertilitate și frumusețe o laudă, *Sestini* se oprește, după Giurgiu, în satul *Daia* unde locuitorii îi par atât de urâți și atât de miserabil îmbrăcați în cât îi se pare arheologului nostru că vede într'ânșii sclavii cu aspect respingător care se vād ingenuelhițați înaintea romanilor pe Columna lui Traian dela Roma.

Troițele puse la răsrucea drumurilor nu-i plac de loc și crede că ar semăna mai degrabă cu niște furci patibulare destinate criminalilor.

O tot atât de proastă impresiune îi face o casă din satul Călugăreni unde se oprește o noapte; oamenii înghesuți unii peste

alții în odăile neaerisite și rău mirositoare, greerii care îl asurzesc cu țărâitul lor plictisitor, toate îl îndispun pe călătorul nostru și îl face să și pună în scris nemulțumirea.

Pe frontispiciul cărții de care e vorbim, *Sestini* imprimase un aforism grecesc din care reeșea puțină încredere ce trebuie acordată „falșilor amici greci” aluzie transparentă la Ipsilante în casa căruia nu se putuse simți bine, poate și din pricina lui *Raicevich*, ragusanul care dădea lecții fiilor Domnului și care îi făcuse, timp de opt luni, zile amare.

Sestini nu scapă nici o ocazie spre a fi răutăcios cu acest secretar, din pricina căruia el pierduse făgăduitul post pe lângă Domn, dar a cărui documentată operă, apărută la 1788, o folosește cu prisosință în cartea sa.

În fond, despre populația română *Sestini* vorbește puțin, el avea ce avea cu Domnul și cu anturajul său. Țara o străbate tot prin locuri nu prea umblate în căutare de plante, flori, animale și minerale a căror descriere, lungă și pedantă umple paginile operei sale. Așa, el consacră câte-va pagini porumbului și felului cum se face mămăliga, în timp ce vorbește mult mai pe scurt de casele boeresti sau de Curtea de Argeș. Despre limba românească, *Sestini* are o idee cu totul superficială și spune că ea este compusă din cuvinte latine, slavonești, ungare, dacice, sarmate și turcești. De altfel, este vorba de limba românească din Transilvania nu de cea din Valahia. *Sestini* văzând unde-va furcile pentru spânzurat tâlharii, acelea cu care comparase troițele din drumul Giurgului, furci în care se legănau în vânt trupurile tâlharilor condamnați de Ipsilanti, are cuvinte de aprobare, conchizând că acest fel de execuție e în perfectă concordanță cu firea noastră barbară, așa precum e țeapa la turci.

Deși pornit să vadă lucrurile prin prizma unui om pretențios, vanitos și jicnit în amorul propriu, *Sestini* notează și unele lucruri interesante care au scăpat călătorilor ce l'au precedat. Așa descrie mormântul de la Argeș al lui Neagoe, dând și câte-va vechi inscripțiuni, copiate corect. Viața poporului românesc din Ardeal este descrisă cu oarecare amănunțime și subliniază elementul curat românesc pe care îl constată la Sas Sebeș, la Orăștie, la Dobra, la Lugoj, citând numiri de localități românești sau românzate, și notând numirile românești ale plantelor și animalelor.

Cartea mai conține un ghid al Transilvaniei, o disertație asupra vinului de Tokai și două stampe cu inscripții romane.

A. Ponescu Gilley

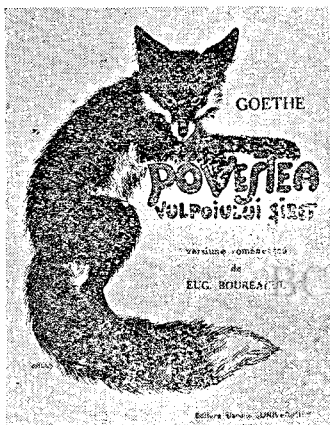
C A R T I Ș I R E V I S T E

POVEȘTEA VULPOIULUI ȘIRET

de Goethe

Versiune românească de Eug. Bouréanu
Editura ziarului Universul

În ultimii ani s'a agitat și la noi problema cărților pentru copii și tineret. În vitrine s'au ivit sumedenie de cărți morale tratate prost sau adaptate și mai prost. Scriitorii cu har necoborându-se să compună cărți pentru tineret, câmpul, rămas gol, a fost năpadit de toți nechemati. Unii dintre aceștia au arătat multă bunăvoință. Dar aceasta nu e de ajuns. Esențialul într-o carte care se adresează tineretului este ca osatura ei morală să fie îmbrăcată în cât mai mult pitoresc, acțiunea cât mai variată și cât mai vie, elementele cât mai firești și totuș cât mai neprevăzute. Morala servită ca atare nu numai că nu place dar repugnă. Deaceia cărțile pentru copii și pentru tineret, într'adevăr bune, sunt așa de rare că în literatura lumii chiar se pot număra pe degete. Celor trei-patru cărți din acestea care circulă și în versiuni românești aproape onorabile, editura zia-

rului Universul le adaugă încă una. E minunata poveste a *Vulpoiului Șiret* pe care bătrânul Goethe s'a amuzat creînd-o și după el, tineretului veacurilor și al continentelor. În această poveste sălbătăciunile codrilor se iubesc, se urăsc și se viclenesc între ele cu a tăta iscusință și simț omenesc încât e cu neputință să nu vadă oricine că în limpedea oglină a basmului e reflectată, cu nume și piele schimbată, omenirea *Spiritual* adânc, *Spiritual* și satiric al lui Goethe s'a risipit abundent în *Povestea Vulpoiului Șiret*. Cartea, împărțită în douăsprezece cântări foiește de pitoresc și humor. Geniul lui Goethe e prezent pe fiecare pagină. Versurile le clare și lapidare ale originalului s'au fost redată în românește cu o exactitate, frumusețe și frăgezime care ne face să regretăm că traducătorul, d. Eug. Bouréanu, nu ne-a dat încă și o versiune românească a celeilalte capodopere a lui Goethe: *Faust*. *Povestea Vulpoiului Șiret* în versiunea d-lui Eug. Bouréanu, e o carte care nu trebuie să lipsească din nici o mână. Ea poate fi citită cu egală plăcere la orice vârstă și de oricine.

ARDEM SAU INGROPAM MORTII?
de Pr. Ec. I. Popescu-Mălăești București, 1931

Decanul Facultății noastre de teologie, plecând de la modernizarea municipalității și în ce privește cultul morților, găsește prilejul de a face un interesant studiu asupra acestei chestiuni.

În primul rând trece în revistă procedurile diferitelor popoare în ce privește îngrijirea față de trupul morților. S'cunosc patru feluri de practice. 1) Expunerea trupului la aer, la soare. 2) Aruncarea în apă. 3) Incinerarea parțială sau totală. 4) Îngroparea în pământ. Dacă nu se știe precis care e cea mai veche practică, e sigur că chipul, îngrijirii de trupul mortului stă în legătură cu felurile credințe privitoare la moarte și la soarta sufletelor după moarte. La popoarele vechi se practica și arderea și îngroparea. La unele din ele îngroparea era în mare cinste iar îngroparea se so. otea ca o pedeapsă. Se vede aceasta în Homer, Plato, Euripide, Cicero, Virgiliu, Tacit și Pliniu.

Indreptarul creștinătății e în Scriptură și în literatura patristică. Vechiul așezământ ne arată dovezi că îngroparea era „semn al iubirii, al pietății; chiar o datorie“. Arderea era o pedeapsă pentru curvie și alte fapte urâte.

Deși creștinismul are această practică: a îngropării în pământ. Arderea nu este nici oprită nici îngăduită expres de noul așezământ și nici nu contrazice, cum s'a spus, dogma despre înviere. „Puterea ființii divine în care noi credem este aceeași și față de țărână ca și față de cenușă“.

Arderea nu poate fi însă un simbol al învierii de cât în mitul Păsării Phoenix. Numai îngroparea este condițiunea pentru încoțire și răsărire (Ev. Ioan 12,24).

Autorul combate argumentele lipsei de loc, argumentele igienice și economice cu mărturia unor învățați din țările cu veche practică a arderei cadavrelor, conchizând că arderea este o pagubă trupească și sufletească.

CIOCOII VECHI ȘI NOI

Roman social de N. Filimon. Comentat de George Baiculescu. Editura „Scrișul Românesc“ Craiova

Editurile noastre au înfățișat de când le stim și unele continuă încă să înfățișeze cărți rău imprimate. Una sau două case de editură care au înțeles să dea cărții un vestmânt cuvințios au urât s'o alegă. Circulă astfel pe piața literară cărți slăbănoage cu straie împăratești și altele de înaltă valoare în vestiminte sărace. Editura nu e o întreprindere negustorească ci una de cultură. Editorul ar trebui să alături iscusinții lui comerciale o sinceră pasiune a cărții în sine ca obiect de artă și cultură. Dacă aceste lucruri simple ar fi fost pricepute mai de vreme poate că am fi fost scutiți de rușinea lipsei unei colecții a clasicii noștri cu care ne tot mândrim dar pe care se pare că i-am uitat. N'a fost până acum pare-mi se nici o editură care să nu-și aibă totuși colecția ei de *clasiți*. Aceștia pe lângă că sânt autorii cei mai comози (nu-și mai cer drepturi) sânt și cei mai căutați. Manualele școlare impun cel puțin răsfoirea lor. Avantajele aduse de neplata dreptului de autor și de o desfacere sigură ar fi trebuit să impună editorilor o deosebită grijă la tipărirea clasicii. La noi s'a întâmplat tocmai dimpotrivă. Nici un fel de cărți n'au fost mai urât tipărite și mai prost

corectate ca acestea. S'a mers până acolo că o ediție a fost pur și simplu culeasă și imprimată după alta. Greșelile s'au transmis și s'au multiplicat până la desfigurarea totală a textului.

Cine vrea să-și facă o cât de mărunță dovadă alături și compare la întâmplare ultimile două ediții ale romanului lui Filimon: ediția „Ancora“ și ediția „Scrișul Românesc“. În ediția „Ancora“ nu cuvinte s'au fraze ci ceea ce e și mai e condamnat căci face textul de nepriceput, jumăiați de fraze, lipsesc. „Scrișul Românesc“ a înțeles că obiceiul batjocoririi clasicii lor trebuie să înceteze. Colecția pe care această editură o tipărește sub titlul „Clasicii Români Comentați“ a fost pusă sub atenta supraveghere a profesorului N. Cartoian. Mulțumită acestui fapt am avut până acum proza lui Alexandri magistral

N. Filimon

prezentată de Alexandru Marcu, scrierile politice ale lui Eminescu comentate și înfățișate de D. Murărașu și acum în urmă „Ciocoi vechi și noi“ savurosul roman al lui Nicolae Filimon. Cu prezentarea acestui roman a fost însărcinat harnicul bibliotecar al Academiei Române d. George Baiculescu. Felul cum s'a achitat de această muncă, d. George Baiculescu e o înaltă lecție de corectitudine dată editorilor de până acum ai lui Filimon. d. George Baiculescu a lucrat cu metodă, răvnă și pricepere. A restabilit mai înainte de orice, textul; în conturarea personalității lui Filimon a adus date și lămuriri inedite care pun în cu totul altă lumină chipul ciudat al celui dintâi romancier român și a alăturat „Ciocoiilor“ bogata și uimitoare de variată bibliografie a tuturor scrierilor până acum nici măcar bănuite, ale acestuia. Ediția „Ciocoiilor“ îngrijită de d. George Baiculescu e cea mai bună care se putea face și e definitivă. Dintre toate edițiile existente ale romanului lui Filimon ea e singura care ar trebui să capete largă circulație.

Ne temem însă că aceasta nu se va întâmpla. Prețul ei (120 lei) e cu mult prea mare pentru tineretul cărui i se adresează în primul rând.

„DUMINICA UNIVERSULUI“

apare sub îngrijirea d-lor:

Al. Lascarov-Moldovanu,
Gh. D. Mugur, Al. P. Necășești și
V. Voiculescu.

Fetița D-lui Puaux, ministrul Franței

E. Stoenescu

N E L L O M A N Z A T T I

Desigur, numele lui Nello Manzatti, nu e o surpriză pentru nimeni.

Postul Societății de Radio-Difuziune din Capitală l-a transmis de nenumărate ori, prin vocea egală și explicită a speakerului de serviciu.

Și mulți dintre ascultători (abonați și mai ales clandestini) auzind acest nume pentru prima dată, s'au așteptat să asculte în „urechelnița“ sau haut parleurul respectiv, vocea cine știe cărui faimos italian, — care în turneu artistic prin București — a primit, umflându-se în gură, invitația Soc. de Radio-Difuziune de a sacrifica în fața microfonului și a casierului cincisprezece minute din prețiosul său timp și tot atâtea note din prețioasa sa voce...

Dar, de la primul cuvânt după introducerea orchestrei — ascultătorii au rămas, fără îndoială, uluiți.

Și asta pentru că Nello Manzatti n'a fost niciodată nici italian, nici tenor. E numai român și bariton...

Ba, e ceva mai mult decât atât: e primul bariton român, care a îndrăznit să-și

inchine darul său vocal unui gen muzical ridicat la rangul de „artă“ numai de simandicoase gătlejuri de vedete internaționale.

Nello Manzatti e „diseur“....

în limba lui maternă, fie în fața microfonului Soc. de Radio-Difuziune, fie în fața celui din Studiourile Soc. „Columbia“ (care într'un moment de bună și rară in-

spirație l-a invitat la Viena, unde a imprimat o serie de plăci de gramofon), fie într'un salon tapetat cu prieteni, fie singur în odaia lui de lucru (căci e și compozitor), știe să imbie sunetul cu vorba și să toarne deasupra fiecărei fraze muzicale, o picătură de suflet, ca o picătură de parfüm rar și turburător.

E credem, tot ceeace se cere unui „diseur“.

Inzestrat cu o voce caldă, cu un timbru agreabil și cu o deosebită artă a nuanțării, Nello Manzatti e un artist adevărat, în-născut.

Nimeni nu l-a învățat să cânte și el singur n'a avut nici măcar rafinăria să imite pe vreunul din marii săi înaintași europeni.

(Ii cunoaște, oare?)

Nello Manzatti, cântă pentru că s'a născut cu melodia în el; melodia, pe care o împrăștie tot așa de firesc cum o floare singură își exală parfümul.

Tudor Mușatescu